

Zsidó Ferenc

Huszonégy

Ahogy állt a panel harmadik emeleti folyosóján, arccal a negyedikre vivő lépcsők felé fordulva, Vajda Gergelynek váratlanul eszébe jutott, hogy hopp, a lépcsőház! A program szerint azt (őt?) is meg kell szólaltatni. Amikor az egészet kitervelte, olyan jó ötletnek tűnt, most azonban elfogta a bizonytalanság. Pár másodpercig kedvetlenül, fejét ingatva állt a lépcsők előtt. Ha valamelyik szomszéd meglát itt imbolyogni, még azt hiszi, részeg vagyok, netán megbuggyantom, suhant át az agyán, s nógatni kezdte magát, hogy nocsak, neki kell látni! Elvégre a pincével és a szárítóval is „elbánt” már. De, gondolta Vajda, azok könnyebb esetnek tűntek, mert zárt, összefüggő terek.

Szóval lépcsőház: gyermekkorában mindenféle móka színhelye, ugyebár. Mert az ilyen blokki csemetéknek ilyen helyszínek jutottak... Ők azonban boldogok voltak: minden új volt, minden izgalmas. (Azelőtt mint armageddönt jósolgatták, hogy eljön még az idő: a házak egymás tetejére épülnek, s az emberek csőből isznak.)

Bizony, kisgyermekkorában a tömbház volt a sláger, az volt a jólét, a kényelem megtestesítője: három szoba összkomfort, mondogatta az anyja, az összkomfort szót ő nem értette, de flottul használta. „Hájom szoba összkomfortba fogunk költözni”, dicsekedett a szomszédoknak, azok pedig mosolyogtak. A nagyszülőktől örökölt kertés házát hagyták ott a blokk kedvéért, igaz, abban csak két szoba volt, angolvécé pedig nem (az udvar végében volt a pottyantós), s az is igaz, hogy úgy hírlett, úgylis le fogják bontani az egész utcát (abból aztán nem lett semmi, a totális blokkosítás gigaprojektjét először a nagyvárosokban vezényelték le, s amire a kisebb városok is sorra kerültek volna, a Kárpátok Génuszát lepuffantották. Persze, jó néhány tömbház itt is felépült, de csak töredéke a tervezettnek.) Felnőttként tudta meg, hogy végeredményben a szülei azért házasodtak össze (vagy legalábbis azért olyan egykettőre), és ő is azért született (vagy legalábbis olyan egykettőre), hogy a blokkot megkaphassák. Mert elsősorban fiatal, kisgyermekes családoknak volt kiutalás (meg nyilván a rendszer embereinek). Testvére aztán valahogy nem akart születni; mivel abban az időben tilos volt az abortusz, az anyja gyanússá is vált a szervek szemében, hívták a rendőrségre, nőgyógyászati vizsgálatra küldték, de „sajnos” ártatlan volt: nem fogant meg újból. Pedig ő kisgyermekként eléggé követelte a testvért, szülei ilyenkor csak

Részlet egy készülő regényből

hallgattak, különösen (utóbb rájött: fájdalmasan) mosolyogtak, s játszani küldték. Már szinte felnőttként, apja viszonylag korai halála után egyszer egyenesen nekiszögezte a kérdést az anyjának: miért nem született több gyereket, az csak annyit mondott, akartam, akartuk, de lehet, hogy már akkor éreztük, hogy mi következik apáddal (pedig az még azért messze volt), s erre már el is futották szemét a könnyek, s ő pedig tudta, a beszélgetésnek annyi, belefutott a bánat zsákutcájába.

Vajda megrázta a fejét, hagyjuk az emlékezést: kénköve köhögtesd. Rádöbbsent, minél jobban elmerül a riportosdiban, annál többet foglalkozik magával. És ez nem jó. Vagy pont ez a lényeg? Kerülő úton, önmagát becserkészve??

Ellökte magát a korláttól, sétálni kezdett föl-alá a lépcsőházban: na akkor hát, hol is kezdjen beszélgetni vele? Hol lépcsőházabb a lépcsőház: lent vagy fent? Esetleg középen? Vagy külön kell vallatni minden négyzetméterét, megvizsgálni a lábnyomok halványuló kontúráját? Vagy az arányos mintavétel szociológiai módszerét kell alkalmazni? Mivel nem tudta eldönteni, a lépcsőház nem nyílt meg számára. Pedig milyen jó is lenne ismerni, döbbsent rá, sajnos túl későre, az efféle kényes, mondén csinálmányok furmányos pszichéjét! Hiába mászta meg a lépcsőket, koslatta végig a folyosókat, csak süket csendre talált. Süket, sértődött csendre. Pedig a földszinti folyosónak kimondottan sok mondanivalója lett volna. De nem találta méltónak Vajdát arra, hogy elmesélje például azt, hogy milyen sietősen kapaszkodik össze éjszakánként a folyosó végében (a pince felé tartva) Vágásiné (a festő felesége) a kutyás Vánca Csabával. Negyvenesekhez szinte nem illő hévvel falják egymást, szemmel láthatóan még az óvatosságról is megfélekedeznek, csoda – mondhatná a folyosó, de nem! –, hogy eddig még nem buktak le, de persze, ez is csak idő kérdése. A pincében meghúzódva, állva esnek egymásnak, Vágásiné épp csak a szoknyáját hajtja fel, míg Vánca a bugyijával bajlódik, alaposabb vetkőzésre nincs idő, de sietés ide vagy oda, azért betérdel a még mindig szép asszony öle elé, nyelvvel kényeztetve szerezlemnedvét mohón szürcsöli, hímtagját csak ezt követően mártja az asszonyba, gyors, heves mozgásba kezdve, melyet csak olykor szakít meg, egy szusszanásnyi időre. Tíz perc az egész, és kielégülve, megkönnyebbülten rebbenek szét, beszélgetni nincs idő, nincs is miért. Mennyivel más képet alakítana ki magának Vajda róluk, a két családról, ha ezt tudná! De nem tudja, mint ahogy azt sem, hogy Vágási egyszer rajtakapta őket, s nekidühödve meg akarta ütni a keménykötésű Váncaét; az lefogta a vékonydongájú festő karját, s csak annyit sziszegett a szemébe, aki a szexben nem jó, az a verekezésben sem az, s azzal faképnél hagyta a felszarvazott férjet. Jó is, hogy Vajdának minderről nincs tudomása, mert amennyire szeret kombinálni, biztos kisütné, hogy Vágási alkotói válsága is emiatt van, emiatt nem tudja befejezni azt a fránya festményt. Vagy pedig azon kezdene értetlenkedni, ha így áll a helyzet Vágásinével, akkor házasságmentő kísérletként miért próbálta rátukmálni ama félbehagyott festményt, amikor jött ki tőlük; és nem lenne képes megérteni, hogy az emberben egyszerre többféle akarat is munkálhat, ellentétes előjellel is, és az egyik semlegesítheti, kiolthatja a másikat. De ha a félrejárásról tudott volna, minden bizonnyal Váncaéknál is egészen másként kérdezősködött volna, még a kutyatenyésztős sztori is egészen más színezetet kapott volna ennek fényében.

Az első emeletre vivő lépcsők sem mondták el Vajdának, hogy pár évvel korábban, mielőtt még ők ide költöztek volna, a lépcsőházfelelős, megunva Kincsesék örökös hangoskodását, a veszekedéseket, melyektől az egész lépcsőház zengett, egyszer egy papírlapra ráírta, hogy elégünk van az állandó patáliából, csendet kérünk, s hajnalban, munkába menet becsúszta az ajtó alatt. Sajnos a várt hatás ellenkezőjét érte el, Kincsesné másnap kitámadta, s hisztérikus hangon azt üvöltötte a képebe, hogy jegyezze meg az egész büdös brancs, ők akkor és úgy veszekszenek, amikor és ahogy jólesik. Vajdáék, mint oly sok egyébről, mi a lépcsőházban zajlott, erről sem tudtak, így csak magukban értetlenkedtek olykor, miért nem szól már rá valaki ezekre a Kalányosékra, vagy hívja ki a rendőrséget csendzavarás miatt.

A második emeleti folyosó például elmesélhette volna Vajdának (de nem!, a mai folyosók amúgy is nehezen nyílnak meg – akárcsak az ajtók), hogy számára a Guzs Feri mutatványa a legélvezetesebb, persze Vajda erre fitymálóan legyintene, hogy arról ő is hallott, sőt, ő maga is kipróbálta, és tanúsíthatja, igen, lehetséges, sőt, még jól is esik, főként, ha nem zavarják meg az embert, mint ahogy őt. De bezzeg Guzs Feri nem zavarja meg senki, ha látják is, csendesen, csupán befelé vigyorogva mennek el mellette, nehogy felébredszék. Amúgy meg, ha nagyon aprópénzre akarjuk venni a dolgot, igazából nem túl sokan látták őt így, mert azon az órán, amikor eme mutatványát gyakorolni szokta, más tisztességes ember általában alszik. Így a koronatanú egyértelműen a folyosó lehetett volna, na ő, ő bizony végignézte elégszer, amint hajnali három körül jó félhúsban érkezik haza, a Hajmási Pétert csak halkán, pianóban (Guzs szerint: pianínóban) próbálja énekelni, a lépcsőn magabiztosan, bár feltűnően széles mozdulatokkal közlekedik, lengéscsillapítása tökéletes; aztán megérkezik az ajtója elé, csekélyke tíz perc alatt előhalássza zsebéből kulcsait (ilyenkor az idő nem számít, mint ahogy sok más egyéb sem), hogy aztán elszánt küzdelembe kezdjen a kulcsnak a zárba való bejuttatásáért, ami – legyünk belátók – ebben az órában bizony nem kis mutatvány; ujjjaival a kulcsot elszántan szorítja, meredten tekint a kulcslyukra, kissé előregörnyed, harcállást vesz fel, és bökdödni kezd. Az ajtón lévő nyomok, melyeket a kulcs hegye okozott, kipontozva a zár környékét, bizonyítják Guzs elszántságát. A pontok különös, spirális rajzolatot formáltak az ajtón, mely rajzolatot egy-egy lelkesebb lélektanász fél évig simán eltanulmányozgathatott volna. Munkájába Guzs gyakorta bele is fáradt, erőgyűjtésként szundított egy félórás-kát, a kulccsal az ajtónak támaszkodva; a folyosó szerfölött csodálkozott, hogy lehet így aludni, hogy nem bugyog össze, lám, mekkora erő lakozik egy ilyen kis kulcsban, képes megtartani egy ekkora testet. Summa summárum, két-három pihenővel/szundítással, újbóli nekirugaszkodással általában sikerült bejutnia Guzsnak a lakásba, de olyan is volt, hogy a zár makacosságába belenyugodva (Guzs ilyenkor kimondottan békésnek, mondhatni pozitívnak tűnt), egyszerűen elhevert az ajtó előtt, mit a lábtörlő megadással túrt el. A folyosó ilyenkor már térdeit (pardon: lépcsőit) csapkodta a röhögéstől, a derűltéghullám lehömpölygött az első emelet és a földszint irányába, illetve fölkúszott a harmadik-negyedik emeletig, így rövidesen az egész lépcsőház vigyorgott, hogy ez igen, Guzs!, de ilyesmit hogy mondhatna el a lépcsőház (legyen bár egy ilyen sokat látott darab

is, mint a szóban forgó), egy izgatott, szimatoló firkásznak?! Nem mondhatta, nem is mondta el, még kevésbé azt, ami revelációként hatott rá, nevezetesen, amikor egy alkalommal Guzs, miután a zár kinyitásának lehetetlenségébe beletörődve félórásckát szundított, egyszerre élénken feltápászkodott, arca elé emelte a lábtörlőt, mi addig vánkosául szolgált, s így szólt, no, fiatalember, most elmondom magának az ezeréves jót!, azzal térde megroggyant, megtántorodott, s visszadőlt korábbi helyére, a lábtörlőt magához ölelve. No, fiatalember, most elmondom magának az ezeréves jót, emlegette föl magában a folyosó mindegy-re, ha fel akarta vidítani magát, de úgy vélte, Vajda ebből mit sem értene, még kevésbé vidulna.

Személyes dolgokról is mesélhetett volna a lépcsőház, de zárkózottságán Vajda kedvéért nem vett erőt, nem hozta szóba, mennyire érzékenyen érintették a többrendbeli furkálások: amikor a lakók kábeltévét vezettek, amikor poroltókat szereltek fel a falra, mert egy új rendelkezés így követelte, amikor kicserélték az egész gázvezetékét, mert a régi szétrohadt, s mindenfelé szivárgott belőle a gáz. Az volt az eddigi legnagyobb megrázkódtatás a lépcsőház életében: a folyosók betonjába vastag lyukakat fúrtak, azon hozták fel a főcsövet, a gépek sikítottak, a beton porlott, a negyedik emeletnél mégis elakadni látszott a munka, Gábosék utolsó pillanatban ugyanis bejelentették, mégsem fizetik ki a rájuk eső részt, mert nincs pénzük. A lakók válságtanácskozást hívtak össze, szidták Gábosékat (könnyen ment, ők ugyanis nem jelentek meg eme tanácskozáson), végül nem találtak jobb megoldást: hogy a munkálatokat be lehessen fejezni, a többi család összedobta a Gábosék részét, összeszorított fogakkal, fogadkozva, hogy majd kipréselik azt a pénzt kamatostól, csak jöjjön el az ideje (azóta se jött el).

A harmadik emeleti folyosónak többek között Keszeg Irma néniről lett volna mesélnivalója: Guzs után Irma néni tartózkodott a legtöbbit a lépcsőházban, de míg Guzs ezt az időt rendszerint alvással töltötte el, Irma néni hallgatózással. Csendesen lépett ki lakásából, korát meghazudtoló nesztelenséggel kacázott el valamelyik szomszédos ajtóig. Majdnem mindenkinél hallgatózott, de volt néhány kedvenc helye, ahová gyakrabban visszatért, ahol szaftosabb beszédeket hallhatott, de olyan ajtó is volt, ahol sosem állt meg, például a Kalányoséknál (tőlük hallgatózás nélkül is kihallatszott minden). Fél fülét rátapasztotta az ajtóra, másikkal a lépcsőház neszeit figyelte: ha valaki megjelenik, nyomban útnak indulhasson, mint aki éppen érkezik vagy távozik. Hogy ne tűnjön gyanúsnak, azt is kijárta az esze, hogy ilyenkor hangos, ziháló szuszogásra váltsón, s elhaló hangon odanyögje az érkezőnek, hát, lelkem, alig bírom már ezt a sok lépcsőt. Hát lelkem rendszerint együttérzést mímelve bólogatott, s gondolt, amit gondolt. A folyosó ki nem állhatta Irma néni hallgatózásait, mert Irma néninek vizelet-visszatartási nehézsége volt, s ha elég ideig hallgatózhatott egy ajtó előtt, ha nem zavarták meg, óhatatlanul csepegni kezdett a pisije. A folyosót a por, a sár, a hólé nem zavarta, de a vizeletre allergiás volt. Olykor dühösen arra gondolt, hogy nem buktatja le már egyszer Irma nénit az utána maradó vizeletszag, melyet a takarítást végző Nagyék alaposnak nem nevezhető munkája csak részben tudott eltüntetni. Mivel Vajda nem tudta, hogy a mai folyosókkal úgy kell bánni, mint a hímes tojással, hát Irma néni hallgatózásairól sem szerzett tudomást (hogya

beszélgetésük során róla kialakított képet tovább árnyalja). A kellemetlen szagot ugyan olykor ő is érezte (s amióta Irma néninél járt, azt is tudta, nála is ez van), de agya nem akarta elhinni: honnan lenne a folyosón állandóan hűgyszag?

A kapaszkodóknak, karfáknak (ez esetben inkább karvas, műanyag borítással) is lett volna néhány keresetlen szavuk az itt lakók közlekedési és más természetű perverzióit illetően, de a folyosókkal szolidarizálva ők is hallgattak. Pedig regélhetek volna mindenféle ragacsos kezekről, melyek undorító módon végigfogdossák őket, vagy a minden sátoros ünnep előtt esedékes petróleumos ronggyal történő átdörzsölés kellemetlenségeiről, de akár arról a megaláztatásról is, aminek Szépné vetette alá őket, aki rendszeresen rájuk terítve szárította szőnyegeit (a kicsepegő víz kis tócsákba gyűlt a földszinten, az ott lakók dühöngtek magukban, pokolba kívánva Szépnét szőnyegestől). A gyermeki csínytevésekre már csak legyintettek eme sokat látott karfák, például, ha egy ilyen csínytevő megállt, teszem azt a harmadik emeleten, meggyűjtötte nyálát, szájával csücsörített, s kiengedte a nyálgombócot, az alsó szintek karfáit célozva. És addig kísérletezett, míg összejött neki, lehetőleg többször is, közben arcán kaján vigyorral ama pórul jártra gondolva, aki majd eme köpedelembé beletenyerez.

Nem tett említés a lépcsőház Váncsáék kutyáiról sem, melyek, miután az ajtón kifordulhattak, abbéli örömlükben, hogy nemsokára a szabadban viháncolhatnak egy kicsit, hangos ugatással rohantak végig a folyosón, a mozgáshiány miatt hosszúra nőtt körmeik kopogtak a betonon. Az ugatásról Váncsáék – a lépcsőházfelelős udvarias kérését követően – megpróbálták leszoktatni eme izgága ebeket, több-kevesebb sikerrel. A második emeleti folyosónak egy kimondottan kellemetlen tapasztalata is kapcsolódott a kutyákhoz. Váncsáék ugyanis egy ideig rendszeresen Lajta László, a földszinti villanyszerelő ablaka előtt szaratták kutyáikat, ki ezt megelégelve párszor összeszedegette a szarokat, s unzszenír leszórta Váncsáék ajtója elé. Az ekképp pórul járt folyosó nem tudta, Váncsáék mikor jöttek rá, hogy összefüggés van a Lajtaék ablaka előtt való szarítás és a kutyapiszkoknak ajtójuk előtt való rejtélyes megjelenése között, mindenesetre egy idő után új, távolabbi helyszínre vitték kutyáikat könnyítésre.

Vajda egyre kétségbeesettebben ödöngött a folyosókon, lebaktatott a földszintig, aztán fel a negyedikig. A francba ezzel a folyosóval, jól kifogott rajtam, morogta magában. Ki gondolta volna...?, hisz végeredményben mindennap látom, csak ejj!, öreg hiba, tudomást sem vettem róla... Egyre inkább sajnálta, hogy korábban nem próbált bensőségesebb viszonyt kialakítani eme mimózálelkű közlekedővel. Valamivel magához édesgethette volna. Például, ha óvatosabbra, könnyedebbre veszi lépteit, hogy azok inkább simogatásnak, játékos becézgetésnek tűnjenek, mintsem lépkedésnek. De ki a fene akar megsimogatni egy folyosót??

Hiába toporgott a negyedik emeleti folyosón, az a viláért sem hozta volna szóba sérelmét, azt a fájdalmat, melyet a lépcsőházfelelős, Nagy Bandi és felesége okoz neki, napi rendszerességgel. Nagyék, hogy nyugdíjukat pótolják, s a napi betevőt előállítsák, elkerítették egy kis részt a tömbház előtti zöldövezetből (a lakók nem kis megbotránkozására, mert hát az már mégiscsak túlzás, hogy pont a lépcsőházfelelős kövessen el ilyen illegálitást), pajtát építettek, disznót tartottak. Esténként, kúrálás, pajtatakarítás után a szaros cipőt az ajtó előtt hagyták. A lakók

(szerencsére a negyedik kevesen fordultak meg) kezdetben fintorogva kerültek ki a bűzlő cipőket, de aztán napirendre tértek a dolog fölött (azt már megtanulták más esetekből, hogy szóvá tenni nem érdemes). Nem így az érintett folyosó! Valahányszor meghallotta Nagy Bandi vagy b. neje lépteit, gyomra összeszorult, úrrá lett rajta a düh és az undor, hogy ezek már megint jönnek, caplatnak azzal a szaros cipővel, s itt hagyják, itt az én nyakamon, itt a bűzt, ők bemennek a tiszta lakásba, s én gebedjek meg, fulladjak bele a szarba!

Szegény csak túrt némán, pedig, ha tehetne volna, dührohamban tört volna ki, csapkodott, patáliázott volna, s a szaros cipőket pedig nemes egyszerűséggel kihajította volna a szemétre. De mivel ennek lehetősége nem adatott meg neki, a sok lenyelt sérelem frusztráltta tette és befelé fordulóvá.

De kivel is beszélhetne meg ilyesmit egy mai lépcsőház? Hát nem Vajdával, az bizonyos! Így neki végtére is kénytelen-kelletlen bele kellett nyugodnia, hogy ez most nem jött össze, hogy – uram, minő kiábrándulás! – a lépcsőházas riportnak lóttak.